

¹Ризаходжаева Г.А. , ¹Нұрмағанбетқызы Н., ²Акешова М.М.

¹Қожа Ахмет Ясауи атындағы халықаралық қазақ-түрік университеті, Түркістан қ., Қазақстан

²Халықаралық туризм және меймандостық университеті, Түркістан қ., Қазақстан

ТУРИЗМ МАМАНДЫҒЫ СТУДЕНТТЕРІН ОҚЫТУДА «FLIPPED CLASSROOM» ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Ризаходжаева Гульнара Абдумажитовна, Нурмағанбетқызы Нурдана, Акешова Мадина Мурзахановна

Туризм мамандығы студенттерін оқытуда «Flipped Classroom» технологиясын қолданудың тиімділігі

Аңдатпа. Туризм саласы кез келген дамуға бет бұратын мемлекеттің экономикасының маңызды секторын құрайды. Сондықтан аталмыш салада білікті және бәсекеге қабілетті мамандарды даярлау қазіргі таңда ең өзекті мәселелердің бірі болып саналады. Бұл мақсатта туризм мамандығы студенттерінің сабақ өту процесін үйреншікті дәстүрлі тәсілден жан-жақтылық пен шығармашылыққа баулитын заманауи оқыту технологияларын қолдану қажеттілігі туындайды. Ал мұндай жаңашылдыққа негізделген оқыту әдістерінің қатарында Flipped Classroom технологиясы ерекше көзге түседі. Аталмыш технологияның студенттердің бойында XXI ғасырдағы ең маңызды болып табылатын қасиеттерді қалыптастыруға жасайтын ықпалын зерттеу үшін «Туризм» мамандығының 2 курс студенттеріне арнайы эксперимент жасалған болатын. Бірінші топ эксперименттік топ, екінші топ бақылау тобы ретінде зерттелді. Зерттеу нәтижесі бойынша эксперименттік топ студенттері Flipped Classroom технологиясы арқылы сабақ өтудің нәтижесінде оқуға ерекше шабыттанып, білім алу процесіне өз бетінше өнуге қабілетті бола бастады. Эксперименттің нәтижесі Flipped Classroom технологиясы «Туризм» мамандығы студенттерінің білім сапасы мен оқуға қызығушылық деңгейін арттыруға айтарлықтай көмектесетінін дәлелдеді.

Түйін сөздер: туризм, электронды платформа, видеодеріс, подкаст.

Rizakhoyayeva Gulnara Abdumajitkizi, Nurmaganbetkyzy Nurdana, Akeshova Madina Murzakhanovna

Efficiency of using «Flipped Classroom» technology in teaching students in the specialty of tourism

Abstract. The tourism industry is an important sector of the economy of any developing country. Therefore, the training of qualified and competitive specialists in this field is currently considered one of the most pressing issues. For this, it becomes necessary to use modern teaching technologies that transform the learning process of tourist students from the usual traditional approach into a versatile and creative one. Among these innovative teaching methods, Flipped Classroom technology stands out. A special experiment was conducted for 2nd year students of the specialty «Tourism» in order to study the influence of this technology on the formation of the most important qualities of the 21st century in students. The first group was researched as an experimental group, and the second as a control group. According to the results of the study, the students of the experimental group became especially inspired to study and got the opportunity to independently enter the educational process as a result of conducting lessons using the Flipped Classroom technology. The result of the experiment proved that the Flipped Classroom technology significantly helps to improve the quality of education and the level of interest in studying among students of the specialty «Tourism».

Key words: tourism, electronic platform, video lecture, podcast.

Ризаходжаева Гульнара Абдумажитовна, Нурмағанбетқызы Нурдана, Акешова Мадина Мурзахановна

Эффективность использования технологии «Flipped Classroom» в обучении студентов специальности «Туризм»

Аннотация. Индустрия туризма является важной отраслью экономики любой развивающейся страны. Поэтому подготовка квалифицированных и конкурентоспособных специалистов в этой области в настоящее время считается одним из наиболее актуальных вопросов. Для этого возникает необходимость использования современных технологий обучения, которые превращают процесс обучения студентов сферы туризма из привычного традиционного подхода в разносторонний и творческий. Среди таких инновационных методов обучения выделяется технология «Flipped Classroom». Для студентов 2 курса специальности «Туризм» был проведен особый эксперимент с целью изучения влияния данной технологии на формирование у студентов важнейших качеств 21 века. Первая группа изучалась как экспериментальная, а вторая – как контрольная.

По результатам исследования студенты экспериментальной группы стали особенно вдохновлены на учебу и получили возможность самостоятельно входить в учебный процесс в результате проведения уроков по технологии «Flipped Classroom». Результаты эксперимента показали, что технология «Flipped Classroom» значительно помогает повысить качество образования и уровень интереса к учебе у студентов специальности «Туризм».

Ключевые слова: туризм, электронная платформа, видеолекция, подкаст.

Кіріспе. Туризм саласы бүгінде дамудың даңғыл жолына түскен кез келген мемлекеттің экономикасының бөлінбес бөлшегін құрайды. Туризмі жоғары деңгейде дамыған елдер «көрінбейтін экспорт» ретінде туристік өнімдерін өзге елдерге шығаруда. «Көрінбейтін экспорт» деп отырғанымыз, ауыр өнеркәсіппен және шаруашылықтың шикізатқа бағытталған өзге де түрлерімен байланысыз дамитын, алайда табиғи ресурстар мен көрнекі орындарды таныту арқылы мемлекетке экономикалық түсім әкелетін дәнекер. Туризм ұғымы тұлғалардың өзінің тұрғылықты мекен жайынан басқа аумақтарға саяхаттау, қыдыру, белсенді демалыс ұйымдастыру, көңіл көтеру, тынығу, эмоционалдық және физикалық күшін қалпына келтіру мақсатында орын ауыстыруын қамтиды. Бұл тұрғыда орын ауыстыру ақы төленетін қызмет түрлерімен байланысты болмауы керек [1]. Туризм кең мағынадағы ұғым болғандықтан түрлі ерекшеліктерге қатысты бірнеше түрлерге бөлінеді. Мәселен, туристердің саяхат мақсаттары мен ұйымдастырылуына байланысты әлеуметтік [2], мәдени-танымдық [2, б. 26], табиғи, экологиялық [2, б. 25], тарихи, қалалық [2, б. 27], ауыл туризмі [2, б. 28] және т.б. түрлері ажыратылады.

Туризм саласында жоғарыда аталған туристік іс-әрекеттерді ұйымдастыруға маманданған әр түрлі туризм субъектілері қызмет етеді. Мұндай туризм субъектілерінің қатарына туристік операторларды, туристік агенттіктер мен фирмаларды, гид-экскурсоводтарды жатқыза аламыз. Мәселен, туристік агенттіктер туристерге отандық көрнекі орындарға арнайы турлар ұйымдастырушы субъект ролінде болса, олар туристердің сол туристік объектіге барғаннан өз жергілікті жеріне қайтуға дейінгі сапалы туристік саяхатын қамтамасыз етеді. Яғни, туристердің жолдағы қауіпсіздігі, саяхат барысындағы тынығуы мен тамақтануы, туристік объектілер арасындағы орын алмастыруы, гид-экскурсоводтық қызмет және қосымша тынығу шаралары секілді маңызды міндеттерді атқарады. Қазіргі таңда мұндай туристік қызметтерді ұйымдастыратын туристік субъектілер саны күннен күнге артауда. Олар туристердің демалысын қызықты әрі

сапалы түрде ұйымдастыру үшін түрлі баға сегментінде, түрлі жайлылық деңгейінде өз қызметтерін ұсынады [3]. Ал турист осыншама қызмет ұсынушы компаниялардың ішінде ең ыңғайлы, тиімді және жоғары дәрежеде туристің сұранысын қанағаттандыра алатын субъектіні салыстырмалы түрде таңдай алады. Бұл дегеніміз туристік қызмет көрсетуші тұлғалар мен мамандардың арасында бәсекелестіктің жоғары болатынын көрсетеді. Сол себепті туризм саласының қызметкері бойына білім мен ептілікті қатар ұштастырған, ХХІ ғасырдың білікті тұлғасында болуға тиісті қасиеттерді тереңінен игерген маман болып қалыптасуы қажет. Бүгінгі таңда туризм мамандығы оқуға тапсырушы талапкерлердің ең үлкен қызығушылығына ие болып отырған перспективалы мамандықтардың бірі. Аталмыш мамандыққа бөлінетін мемлекеттік оқу гранттарының саны да жыл сайын артуда. Бұл мемлекет тарапынан туризм секторын дамытуға ерекше назар аударып отырғандығының көрінісі. Туризм біздің елімізде әлемдік деңгейде дамуы үшін осы салада қызмет ететін кадрларға қаншалықты сұраныс көп болса, кадрлардың сапалылығына да айрықша назар аударылатыны сөзсіз. Жалпылай айтқанда кез келген басқа сфералар секілді туризм сферасындағы қызмет те мамандар тарапынан жоғары біліктілік пен кәсібилікті, жаңа заманауи технологиялар мен маркетингті жоғары дәрежеде білуді талап етеді [3, б. 87].

Аталмыш маңызды қабілеттерді бойына сіңірген туризм саласының болашақ мамандарын шығармашылық пен кәсіпқойлыққа баулуға ең тиімді жолдардың бірі болып жоғары оқу орындарында сала мамандарын оқытуда заманауи технологияларға негізделген озық әрі тиімді білім беру әдістерін қолдану болып табылады. Мұндай оқытудың неғұрлым жаңа әдістерінің қатарында Flipped Classroom әдісі ерекше аталып өтіледі [4].

Flipped Classroom технологиясының мәні, жоғарыда айтылғандай, заманауи озық білім беру технологияларына негізделеді. Бұл сабақ өткізудің дәстүрлі әдісінен жаңашылдықтың тың идеяларына көшумен тығыз байланысты. Яғни,

аталмыш технология бойынша, оқытушы студенттер аудиторияға келерден бұрын дәрістерді аудио, видеодәріс, презентация, подкаст және т.б. түрінде алдын ала жібереді. Ал аудиторияға келгенде студенттер алдын ала танысқан сабақ материалдары бойынша практикалық тапсырмаларды орындауға көп уақыт бөледі. Практикалық тапсырмалар топтық жобалау жұмыстары, дискуссиялар, визуалды бағдарламалармен жұмыс және тағы да басқа форматтарда жүзеге асырылуы мүмкін. Сондай-ақ, практикалық сабақтарда студенттер түсінбеген немесе басым назар аударма отырып түсінгісі келген тақырыптар төңірегінде оқытушымен жұмыс жасай алады. Оқытушы бұл жағдайда тек бағыт беруші және нұсқаушы ретінде қызмет атқарса, студенттер оқу белсенділіктеріне өз бетінше жауапкершілік ала отырып, білім алу әрекеттерін атқаратын маңызды объект болып саналады. Сонымен қатар, Flipped Classroom технологиясы оқу белсенділіктерін жүзеге асыру барысында оқытушыға студенттермен жекелей түрде жұмыс жасай алуына мүмкіндік береді. Себебі, бұл әдіс бойынша маңызды назар практикалық тапсырмаларды жеке немесе топтық түрде көбірек уақыт бөле отырып орындауға бағытталған.

Зерттеу әдістері мен әдістемелері. Туризм мамандарын кәсіби өмірге даярлауда олардың жоғары оқу орындарында білім алу процесінің сапасын арттыру басты орынды алады. Себебі, туризм саласы тек бір ғана қызмет түрлерін көрсетуге маманданумен ғана шектелмейді. Туризм адамдардың бос уақыттары мен демалыстарын қызықты әрі тиімді өткізуге бағытталған бірнеше маңызды қызмет көрсету секторларының кешенді жүйесін құрайды. Бұл кешенді жүйе туроператорлық және турагенттік қызмет, гид-экскурсоводтық қызмет, орналастыру, қоғамдық тамақтандыру орындары қызметі, мұражай ісі, белсенді туристік іс-әрекет және өзге де туристердің жеке қызығушылықтарын қанағаттандыруға бағытталған бағдарламаларды қамтиды [5]. Ал мұндай кешенді жүйеден тұратын көп профильді салада кәсіби маман болу жоғары деңгейдегі шеберлікті, арнайы дайындық пен жан-жақтылықты қажет етеді. Бұл ең бірінші кезекте туризм мамандарының өз салаларына деген жоғары қызығушылықтарының нәтижесінде жүзеге асатын процесс. Ал студенттердің мамандыққа және оқу пәндеріне деген қызығушылықтарын тереңінен қалыптастыру үшін оқытудың дәстүрлі форматынан неғұрлым жаңа оқыту әдістеріне көшу бүгінгі таңда білім беру процесіндегі ең өзекті мәселелердің

бірі болып табылады. Студенттердің бойында XXI ғасырдың бәсекеге қабілетті тұлғасының қасиеттерін қалыптастыру үшін аталған заманауи технологияларға негізделген оқыту әдістерінің бірнеше түрлері қолданылады. Солардың ішіндегі ең маңызды бірегейі – Flipped Classroom технологиясы. Бұл технология студент пен оқытушының арасындағы коммуникацияны барынша жеңілдетеді, оқыту процесін оңтайландырады, әрі уақыты жөнінен ықшам болуына жағдай жасайды [6].

Flipped Classroom технологиясы – заманауи онлайн платформалар мен IT технологияларға негізделген оқыту әдісі. Бұл технологияны сабақ өту барысында негізгі әдіс ретінде қолдану кез келген ЖОО оқытушысы үшін тиімді болады. Себебі, жоғары оқу орындарында білім берудің орта білім беру деңгейімен салыстырғанда айырмашылығы көп. Жоғары білім беру орындарында оқытушы тек қана бағыт-бағдар беруші болса, студент сол бағыт бойынша әрі қарай тереңдетілген жұмыс жасаушы, ізденуші ролін атқарады. Flipped Classroom технологиясының негізгі мәні де осында. Тиісінше, заманауи АКТ құрылғылары мен IT технологиялар қазіргі қоғамның негізгі құрамбөлігіне айналды. Бұл құралдарды студенттерге білім беру процесін ұйымдастыруда дұрыс жағынан қолдана білу студенттер мен оқытушылар үшін уақытты үнемдей отырып, сапалы білім алу үшін таптырмас мүмкіндік болып саналады. Flipped Classroom технологиясы оқытушыға әр студентпен жеке байланыс жасауға, сабақ түсіндіру процесін жан-жақты әрі креативті ұйымдастыруға, оқу материалдарын студентке жеңіл түрде игертуге, өзінің авторлық дәрістерін түрлі форматтарда қалыптастыруға және ең бастысы, студенттің оқу процесіне деген шабытын оятуға атсалысуға көмектеседі. Ал студенттер үшін Flipped Classroom технологиясы өзге студенттермен коммуникация құра алу қабілеттерін қалыптастыруға, шығармашылық пен тың идеяларға ашық болуына, сыни тұрғыдан ойлауға, тез шешім қабылдай білу қабілеттерін дамытуға, алған теориялық білімдерін көбірек тәжірибе жүзінде шыңдауға, білім алу процесіне өз бетінше кірісе алуына үлкен мүмкіндіктер береді [7]. Өйткені, туризм саласының мамандары кәсіби маман ретіндегі өмірлерінде туристердің үлкен көлемімен коммуникациялық байланыстар құру, форс-мажор жағдайларында тез шешім қабылдау, теориялық тұрғыда білімді бола тұрып, оны тәжірибе жүзінде сауатты көрсете алу секілді жағдайлармен бетпе-бет келуі мүмкін.

Туризм саласы көп секторлы сала болғандықтан, бұл мамандық бойынша білім алатын студенттер теориялық ақпараттарды игеруге қарағанда, тәжірибелік жұмыстарды орындауға көбірек мамандануы тиіс. Осы тұрғыда болашақ туризм мамандарын оқытуда Flipped Classroom технологиясын қолдану өз маңыздылығын жоғалтпайды.

Flipped Classroom технологиясына сәйкес, туризм мамандарын пәндік оқу бағдарламаларына бейімдеу және оқыту кезінде біршама оқыту платформалары мен ресурстарын қолдануға болады.

Видеодәрістер – оқу материалдары мен ақпараттық кеңістікті қамтитын, арнайы видео көруге арналған платформаларда немесе әлеуметтік желілерде орналастырылатын танымдық дәрістер. Видеодәрістерді әрбір оқытушы өзінің авторлық дәрісі түрінде дайындауына да болады. Бұл мұғалімнің шығармашылық деңгейін арттырады әрі жинақтаған авторлық оқу материалдарының жиынтығына қосымша материал түрінде қызмет етеді. Студенттер видеодәрістерді өздеріне ыңғайлы кез келген уақытта көре алады. Бұл олардың уақыттарын үнемдейді әрі практикалық сабаққа келгенде тек қана алынған ақпараттарды жоғары деңгейде шыңдаумен айналысуға көмектеседі.

Подкасттар – студенттерге оқу материалдарын аудио форматында тыңдауға көмектесетін ақпараттық дыбыс жазбалары. Оқытушы подкасттарды ұялы телефонның дыбыс жазу функциясы арқылы немесе арнайы дыбыстарды басып, оларды сақтауға арналған платформалардың көмегімен дайындай алады. Подкасттардың ерекшелігі – тәуліктің кез келген уақытында, ыңғайлы орында сабақ материалдарын тыңдап жүру мүмкіндігінде [8].

Lipoin платформасы. Бұл көбіне аудиториялық практикалық сабақтарда қолдануға ыңғайлы болып келеді. Студенттердің алдын ала танысып шыққан материалдарын қаншалықты жақсы игергендерін тексеру үшін ұтымды ресурс болып табылады. Яғни, барлық студенттерге қолжетімді платформада әрбір білім алушы электронды тақтаны ақпараттық мәліметтер жазылған өз есімдерін жаза отырып стикерлермен толтырады. Әрі қарай сабақтың жүргізілу барысымен тақтаға жазылған ақпараттарды талқылау немесе пікірталас ұйымдастыруға болады. Не болмаса, аталмыш платформаны студенттерге үй тапсырмасын беру барысында қолдануға болады. Электронды тақтаға сабақ тақырыбына қатысты видео, фото материалдарды орналасты-

рып, студенттерге түсінген мәліметтерді стикерлерге жазып, тақтаға «ілу» қажеттігін жеткізу керек. Аудиториялық сабақ басталардан бұрын оқытушы студенттердің жазған стикерлерін тексеріп, қажет болған жағдайда оған түзетулер енгізеді. Ал аудиториялық сабақ басталған уақытта стикерлерге жазылған оқушылардың жауаптары бойынша жаңа тақырыпты талқылауға болады [9].

XMind қосымшасы. Бұл көбіне ассоциограмма жасаумен байланысты қосымша болғандықтан, ақпараттарды постерлерге немесе қағаздарға орналастыруға болады. Дегенмен студенттердің оқуға деген шабыттарын ұйымдастыру үшін смартфон немесе ноутбук арқылы ассоциограмма құру визуалды тұрғыдан қарағанда тиімдірек. Сол үшін де дәрістерден ұғынған ақпараттарды қысқа әрі нақты, визуал жағынан көркем түрде ассоциограмма жасау арқылы жеткізуге болады [10].

CareersBox платформасы. Оқу мақсатына арналған дайын тақырыптық видеолар мен фильмдер қарауға мүмкіндік беретін онлайн-платформа. Студенттерге дәріс сабағы басталардан бұрын арнайы видеолар жіберуге немесе үй тапсырмасы ретінде практикалық сабаққа тапсырмаларды осы платформаның көмегімен ұйымдастыруға болады [9, б. 3569].

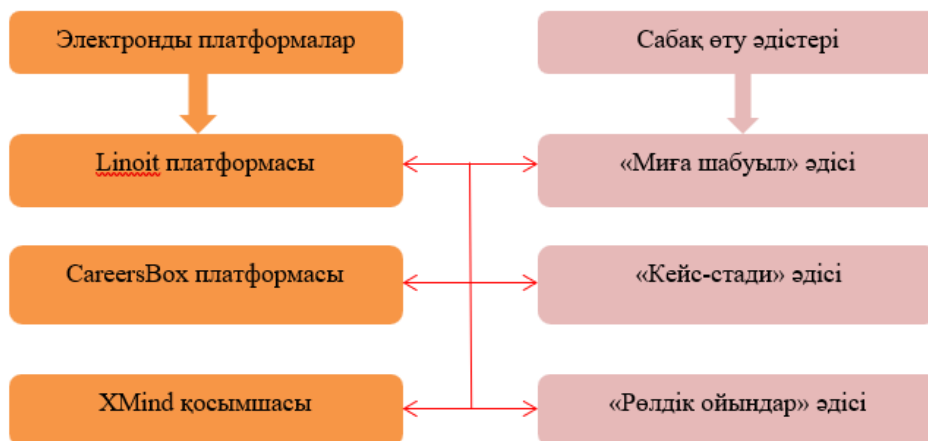
«Миға шабуыл» әдісі. Бұл әдіс берілген тақырыпты кеңінен талқылау үшін қолданылады. Оқытушы студенттерге сабақтың тақырыбына байланысты белгілі бір сұрақ қояды. Студенттер өз жауаптарын жеке пікірлерін айту немесе жобалап түсіндіру арқылы жеткізеді. Яғни, мүмкін болатын жауаптарды еркін түрде айту арқылы студенттердің коммуникативті және өзіне сенімділік қабілеттері артады. Сондай-ақ, берілген тақырып пен сұрақтың төңірегінде еркін ойланып, өз пікірлерін нақты жеткізе алады. Оқытушы олардың әрбір жауаптарын және ойларын толық тыңдайды, бағалайды және өзіндік ойын қосып, түзетулер жасайды. «Миға шабуыл» әдісі туристік қызметтегі фор-мажор оқиғаларында, стрестік жағдайларда қызметкердің жылдам ойлап, мәселені шеше алу қабілеттерін қалыптастыруда айтарлықтай маңызды рөл атқарады [11].

«Кейс-стади» әдісі – белгілі бір саладағы қызметте туындайтын жағдаяттар мен оқиғаларды сипаттай отырып, студентті сол оқиғалар орын алған уақыттағы әрекеттер алгоритмі мен шешімін білуге баулитын әдіс. Жағдаяттық тапсырмаларды оқытушы студенттерге тапсырма ретінде беріп, олардың жауаптарын,

мәселенің шешімін тыңдап, бірге талқылауға ұсына алады. Не болмаса, студенттерге өз бетінше жағдаяттық сұрақтар құрастыруды және оған талдау жасай отырып, шешім табуды тапсырады. Екі түрлі нұсқада да бұл әдіс білім алушылардың теориялық ақпараттарды оқумен ғана шектелуге қарағанда, алған білімдері мен игерген қабілеттерін көбірек тәжірибе жүзінде шыңдауын қамтамасыз етеді. Студенттерді кәсіби қызметтерін орындау барысында туындайтын жағдайлармен және олардың жылдам әрекет жасап, шешім қабылдай алу қасиеттерін дамытуда аталмыш әдістің рөлі зор. Себебі, туризм саласының мамандары туристердің көп ағынымен жұмыс жасайтын болғандықтан, әрбір туристке жеке бағытталған қызмет көрсету әдістерін ұйымдастыруды білу туризм саласының маманы үшін білуге тиісті қағидаттардың бірі. Ал туристердің қалауларын ескеру, көрсетілген қызметке көңіл толмау жағдайлары орын алған жағдайда олардың эмоциялық күйлерін сезіне білу, қандай мәселелер болса да ұтымды шеше

білу және тағы да басқа осы сынды әрекеттер туризм сферасында қызмет атқаратын кез келген білікті персоналдың максималды түрде сапалы орындай алатын жұмыстарының қатарында болуы тиіс. Ал «кейс-стади» әдісі болашақ туризм мамандарының бойында аталмыш қасиеттерді қалыптастыруға үлкен септігін тигізеді [12].

«Рөлдік ойындар» әдісі. Жоғарыда аталған әдіспен тығыз байланысты. Өртүрлі жағдаяттарға негізделген көріністі сабақ уақытында студенттердің қойылым түрінде көрсете алу қабілеттерін тексеруге бағытталған. Бұл студенттерді өздерінің болашақ жұмыстары мен қызмет атмосферасын сезіне отырып, тиімді іс-әрекеттер жүйесін жасай алу дағдыларын қалыптастыруға баулиды. Туризм саласының студенттері үшін рөлдік ойындардың практикалық маңызы өте зор [13]. Төмендегі суретте тәжірибе тобы студенттеріне сабақ өткізу барысында қолданылған электронды платформалар мен сабақ өту әдістері көрсетілген (1-сурет).



Ескертпе – мәліметтер [9] негізінде авторлармен құрастырылған.

1-сурет – Flipped Classroom технологиясы бойынша сабақ өткізу процесінде қолданылатын әдістер мен электронды платформалар

Зерттеу нәтижелері және талқылау. Flipped Classroom технологиясын Туризм мамандығы студенттеріне сабақ өткізу барысында қолданудың тиімділігін растау үшін арнайы эксперимент жүргізілді. Зерттеу тәжірибесінің объектісі ретінде «Туризм» мамандығының 2-курс студенттері алынды. А тобы эксперименттік топ, ал В тобы бақылау тобы болды. 2 аптаға созылған зерттеу тәжірибесінде А тобының студенттеріне сабақ толықтай Flipped Classroom технологиясы

арқылы өткізілді. Дәрістер мен жаңа сабақтың оқу материалдары студенттерге алдын ала жіберіліп, ал аудиторияға келгенде студенттер тек практикалық тапсырмаларды орындаумен айналысты. Бұл топқа сабақ өту процесі Flipped Classroom технологиясымен тығыз байланысты әдістерді қолдану арқылы жүзеге асырылды. Ал екінші В тобына сабақтар дәстүрлі форматта өткізілді. Оқытушы дәрістерді ескіше үлгіде тек ауызша түсіндіріп, ал практикалық сабақта

дәріс мәтіндерін студенттердің қайталап айтып беруімен ғана шектелді. Flipped Classroom технологиясының оқу процесіне тигізетін әсерін анықтау үшін студенттерден зерттеу тәжірибесінен алдын ала тест және тәжірибеден кейінгі тест алынды. Тест сұрақтарының саны 20-ны құрады.

Сұрақтар өткізілген сабақ тақырыптары-на байланысты болды, сондай-ақ, студенттердің жан-жақты қабілеттерін тексеруге бағытталған

тапсырмалардан құрастырылды. Алдын ала сынама нәтижесінде студенттердің жаңа сабақ тақырыбынан хабардар болуы, теориялық сұрақтарға дұрыс әрі шапшаң жауап беруі, берілген тапсырмаларды жылдам орындауы, өзге студенттермен ортақ коммуникация құра алу, сондай-ақ, форс-мажор жағдаяттарында жылдам шешім қабылдауы және сабаққа қатысуға, үй тапсырмаларын орындауға деген ынталарының болуы тексерілді (1-кесте).

1-кесте – А және В тобы студенттерінен алынған алдын ала тест нәтижесі

Критерийлер	А тобы	В тобы
Жаңа сабақ тақырыбы туралы емін-еркін кіріспе пікір айту	21 студенттің шамамен 7-еуі жаңа сабақ тақырыбына қатысты өз ойларын айта алды.	18 студенттің 5-еуі жаңа сабақ тақырыбына қатысты өз ойларын айта алды.
Теориялық сұрақтарға дұрыс әрі тез жауап беру	Тест тапсырмасы берілгеннен кейін алғашқы 5 минутта 3 студент жазған жауаптарын өткізді.	Тест тапсырмасы берілгеннен кейін алғашқы 5 минутта 4 студент жазған жауаптарын өткізді.
Берілген тапсырмаларды жылдам орындау	21 студенттің 3-еуі алғашқы 5 минутта тест тапсырмаларын жылдам орындаса, қалған 18 студенттің жауаптарды тапсыру уақыты 10-20 минут аралығында болды.	18 студенттің 4-еуі алғашқы 5 минутта тест тапсырмаларын жылдам орындаса, қалған 14 студенттің жауаптарды тапсыру уақыты 10-20 минут аралығында болды.
Серіктестермен дұрыс коммуникация құру	«Жұптық жұмыс» әдісі арқылы тапсырма орындау кезінде студенттер тапсырманы тез ұғына алмай, ортақ өзара коммуникация құруда қиындықтарға кезікті.	«Жұптық жұмыс» әдісі арқылы тапсырма орындау кезінде студенттер тапсырманы түсінуге, екі адамдық топтарға бөлінуге көп уақыт арнады.
Жылдам шешім қабылдау	Берілген әртүрлі тапсырмаларға тез бейімделуде біршама қиындықтар болды.	Берілген әртүрлі тапсырмаларға тез бейімделуде біршама қиындықтар болды.
Сабақ оқуға деген мотивация деңгейі	21 студенттің 7-еуі сабақта өз пікірлерін айтып белсенді болып отырса, 4-еуі орташа деңгейде сабақ барысына қосылып отырды. Ал 10 студент бүкіл сабақта ұялы телефонда отырды.	18 студенттің 5-еуі сабақта өз пікірлерін айтып белсенді болып отырса, 2-еуі орташа деңгейде сабақ барысына қосылып отырды. Ал 11 студент бүкіл сабақта ұялы телефонда отырды.
<i>Ескертпе – мәліметтер авторлармен құрастырылған.</i>		

Жоғарыдағы 1-кестеде А және В топтары студенттерінен алынған алдын ала тест нәтижесі көрсетілген. Тестті алу арқылы студенттерге дәріс және практикалық сабақтарды Flipped Classroom технологиясын қолдана отырып өтуге дейінгі олардың жаңа сабақ тақырыбы туралы түсініктерінің қалыптасуы, тапсырмаларды жылдам орындау, теориялық сұрақтарға шапшаң әрі дұрыс жауап бере алу, өзге топтастарымен өзара бірлескен коммуникацияда жұмыс жасай алу, форс-мажор оқиғаларда жылдам шешім қабылдай алу, сабаққа ынтамен дайындалу сын-

ды түйінді қабілеттері тексерілді. Екі топта да бұл көрсеткіштер шамамен ұқсас болған.

Тәжірибенің алғашқы аптасында А тобының студенттеріне дәріс тақырыбына байланысты видео жіберілген болатын. «Мұражайтану» пәні бойынша өтілетін апталық жаңа сабақ тақырыбы «Мұражайдағы көрме қызметі» туралы болатын. Студенттерге дәріс сабағы болатын күннен бір күн бұрын мұражайлардағы көрмелер туралы Ютуб желісі арқылы көруге арналған видеоның сілтемесі жіберілді. Ал келесі күні дәріс сабағында студенттердің алдын ала сабаққа

дайындығын тексеру үшін сұрақтар қойылды. «Миға шабуыл» әдісі бойынша білім алушыларға қойылған сұрақтар тізбесі төмендегіше болды:

Көрмелер туралы қандай ақпарат білесіздер?

Мұражайлардағы көрмелерде қандай заттар көрсетілуі мүмкін?

Мұражайлардағы көрмелерге барып көрдіңіздер ме?

Студенттер мұражайлардағы көрмелер туралы өз ойларын емін еркін жеткізе алды. Бұл кезде студенттердің барлығы сабаққа қатысып отыруға қызығушылық танытты. Студенттердің жаңа сабақ тақырыбы туралы кіріспе түсініктерінің қалыптасқанына көз жеткізілген соң, студенттер арасында тақырып төңірегінде өзара пікірталас ұйымдастырылды. Ол үшін әр студентке дәрістің бірінші сабағында әлемдік мұражайларда өткізілетін көрмелер туралы ақпарат оқу тапсырылды. Дәрістің екінші сабағында «жұптық жұмыс» әдісі бойынша әрбір студент екінші студентпен бірігіп, әлемдік мұражайларда ұйымдастырылатын көрмелер туралы оқыған ақпараттармен бөлісті. Бұл өз кезегінде студенттердің өзара коммуникация құра алу қабілеттерін және өз пікірлерін нақты әрі мүдірмей айта алу қасиеттерін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Практикалық сабақ үшін білім алушыларға топтарға бөлініп, XMind қосымшасының көмегімен «Әлемдегі мұражайларда өткізілген ауқымды көрмелер» тақырыбында ассоциограмма жасап, қорғау тапсырмасы берілді. Апта соңында өткізілген семинар сабағында студенттер 4 топқа бөлініп, ассоциограмма жұмысын сәтті қорғады. Олар тақырыпқа байланысты қойылған сұрақтарға мүдірмей, шапшаң жауап берді. Екінші аптадағы дәріс сабағы басталардан бір күн бұрын студенттерге CareersBox платформасы арқылы «Музейдегі түн (Ночь в музее)» фильмін қарап келу тапсырылды. Силлабус бойынша бұл аптаға жоспарланған жаңа сабақ тақырыбы – Мұражайлардағы экспонаттар және олардың түрлері жайында болды. Дәріс сабағы басталардан бұрын оқытушы тарапынан студенттерге мынадай сұрақтар қойылды:

Мұражайдағы экспонаттар дегеніміз не?

Қандай бұйымдар немесе заттар мұражайдағы экспонаттар қызметін атқаруы мүмкін?

Экспонаттардың қандай түрлері бар?

Студенттер жауабын тыңдап болғаннан кейін, «Музейдегі түн» фильміндегі кадрлар туралы студенттердің пікірі тыңдалды. Екінші дәріс сабағында тақырып бойынша презентация көрсетіліп, студенттер қажет деген ақпараттарды

конспектілеп алды. Ал практикалық сабаққа студенттерге топтарға бөліну арқылы жағдаяттық тапсырмалар дайындап, шешімін тауып, оны рөлдік ойындар арқылы көрсету тапсырылды. Сондай-ақ, семинар сабағы басталмастан бұрын, студенттерге Linoit платформасына қолжетімділік беріліп, олар мұражайдағы экспонаттар туралы білетін ақпараттарын электронды тактаға стикерлер түрінде жапсырды. Бұл оқытушыға білім алушының дәріс бойынша алған білімінің және семинар сабағына дайындығының деңгейін анықтауға мүмкіндік береді. Практикалық сабақта студенттер төрт топқа бөлініп, дайындап келген кейс-тапсырмаларды бір-бірімен бөлісті. Бір топтың дайындап әкелген кейс тапсырмасының шешімін екінші басқа бір топ шешуі тиіс және оны рөлдік ойындар түрінде көрсетуі қажет болды. Кейс тапсырмасының шешімін айтатын және ойын түрінде көрсететін топ мүшелерін қалған үш топтың мүшелері бағалады. Ал студенттердің практикалық сабақ үшін қорытынды бағасын жан-жақты критерийлерді есепке ала отырып, оқытушы қойды. Жағдаяттардың тапсырмасы дәрістің теориялық аспектілерін ғана қамтумен шектелмейді, ол студенттердің кез келген жағдайларда мәселелерді шешу қабілеттерін дамытуға жағдай жасайды. Кейстардың негізгі тақырыбы мен мазмұны мынадай болды:

Туристің экспонат туралы сұрағына қалай жауап беруге болады?

Туристердің бірі мұражайдағы бағалы экспонаттардың бірін ұстап бақылап көремін деп құлатып алған сәттегі туризм маманының, дәлірек айтқанда, экскурсоводтың әрекеті.

Турист экспонат туралы экскурсовод білмейтін сұрақ қойған кезде экскурсовод қандай әрекеттер жасауы қажет?

Проекторға қосылған виртуалды видео арқылы Қазақ ұлттық аспаптары мұражайына экскурсия жүргізу.

Оқушыларды бағалау процесі қарама-қарсы топтардың бағалауы және қорытынды бағаны оқытушының өзі қорытындылауы арқылы жүргізілді.

Екінші В тобына өткізілетін дәріс сабағы дәстүрлі форматта өткізілді. Оларға алдын ала тақырыптық видеодәрістер, материалдар жіберілмеді. Дәріс сабағы басталған уақытта оқытушы дәріс тезистері бойынша сабақ түсіндіріп, студенттер дәріс конспектілерін жазумен ғана шектелді. Ал практикалық сабақта студенттер дәріс сабағының тезистері және қосымша ақпараттарды іздену арқылы дайын-

далып келді. Flipped Classroom технологиясы қолданудың тиімділігін төмендегі кестедегі әдістерін дәріс және практикалық сабақтарда көрсеткіштермен растауға болады (2-кесте).

2-кесте – А және В тобы студенттерінен алынған зерттеуден кейінгі тест нәтижесі

Критерийлер	А тобы	В тобы
Жаңа сабақ тақырыбы туралы емін-еркін кіріспе пікір айту	21 студенттің шамамен 16-ы жаңа сабақ тақырыбына қатысты өз ойларын айта алды.	18 студенттің 6-ы жаңа сабақ тақырыбына қатысты өз ойларын айта алды.
Теориялық сұрақтарға дұрыс әрі тез жауап беру	Тест тапсырмасы берілгеннен кейін алғашқы 5 минутта 12 студент жазған жауаптарын өткізді.	Тест тапсырмасы берілгеннен кейін алғашқы 5 минутта 5 студент жазған жауаптарын өткізді.
Берілген тапсырмаларды жылдам орындау	21 студенттің 12-і алғашқы 5 минутта тест тапсырмаларын жылдам орындаса, қалған 9 студенттің жауаптарды тапсыру уақыты 5-10 минут аралығында болды.	18 студенттің 6-ы алғашқы 5 минутта тест тапсырмаларын жылдам орындаса, қалған 12 студенттің жауаптарды тапсыру уақыты 10-20 минут аралығында болды.
Серіктестермен дұрыс коммуникация құру	«Жұптық жұмыс» әдісі арқылы тапсырма орындау кезінде студенттер тапсырманы бірден түсініп, өзге студентпен бірге жұмыс жасауға бейім болды.	«Жұптық жұмыс» әдісі арқылы тапсырма орындау кезінде студенттер тапсырманы түсінуге, екі адамдық топтарға бөлінуге әдеттегідей көп уақыт арнады.
Жылдам шешім қабылдау	Студенттер берілген әртүрлі типтегі тапсырмаларға тез бейімделіп, жағдаяттық тапсырмалардың шешімін жылдам тапты.	Берілген әртүрлі тапсырмаларға тез бейімделуде әдеттегідей біршама қиындықтар болды.
Сабақ оқуға деген мотивация деңгейі.	21 студенттің 14-і сабақта өз пікірлерін айтып белсенді болып отырса, 5-еуі орташа деңгейде сабақ барысына қосылып отырды. Ал студенттердің 2-еуі ғана сабақта ұялы телефонда отырды.	18 студенттің 6-ы сабақта өз пікірлерін айтып белсенді болып отырса, 3-еуі орташа деңгейде сабақ барысына қосылып отырды. Ал 9 студент сабақта ұялы телефонды көбірек қолданды.
<i>Ескертпе – мәліметтер авторлармен құрастырылған.</i>		

Жоғарыдағы кестеде көріп отырғанымыздай, тәжірибе барысынан кейінгі алынған тест нәтижесі бойынша студенттердің әртүрлі қабілеттерінің даму көрсеткіштері А тобында едәуір жоғарылағанын байқаймыз. Атап айтқанда, Flipped Classroom технологиясы студенттерге сабақ материалдарымен алдын ала танысып алу арқылы әрбір сабаққа дайындықпен келуге, тапсырмаларды жылдам және дұрыс орындауға, кез келген типтегі тапсырманы орындау ережесін тез ұғынып, жылдам әрекет жасауға, басқа студенттермен өзара коммуникацияда жұмыс жасауға, сабаққа ерекше мотивациямен және дайындықпен келуге айқын мүмкіндіктер бергені байқалады. Ал бақылау тобында (В тобы) көрсеткіштер өзгеріссіз деп айтуға болады. Бұл сабақ өту процесінің дәстүрлі түрде және ешқандай жаңашылдық қолданылмай, үйреншікті форматта өтуімен байланыстырылады.

Қорытынды. Түйіндей айтқанда, Flipped Classroom әдісін білім беру процесіне ендірудің тиімділігі мен артықшылықтары тәжірибе жүзінде дәлелденді. Технология студенттердің сабақ оқу әрекеттерінде ерекше мотивацияларының оянуына және зияткерлік қабілеттерінің қалыптасуына едәуір көмектеседі. Әдісті қолданудың негізгі мәні студенттерге жаңа дәріс тақырыбына байланысты материалдарды видео, подкаст, аудиоматериалдар түрінде практикалық сабақ басталардан бұрын жіберу арқылы практикалық сабақтарда басым назарды теориялық білімді тәжірибеде көбірек шындауға аударуды сипаттайды. Сондай-ақ, Flipped Classroom технологиясын сабақ өту процесінде қолдану цифрлық технологиялармен және заманауи электронды платформаларпен тығыз байланысты. Ал қазіргі таңда мобильді құрылғылардың, компьютерлік техникалардың қоғамның барлық сферасына толықтай енген

кезеңінде бұл құралдарды білім беру процесінде қолдану оқытушылар мен студенттер үшін уақытты үнемдей отырып, терең білім алуға жағдай жасайды.

Ал жоғары оқу орындарында болашақ туризм саласының білгір әрі кәсіби мамандарын даярлау үшін білім берудегі аталмыш озық технологияны

қолдану бірінші кезекте, студенттердің кәсіби мамандыққа деген қызығушылықтарын оятады, екінші кезекте теориялық білім мен тәжірибелік қабілеттерді ұштастыра шыңдау арқылы студенттердің болашақ жұмыс ортасындағы кәсіпқойлық деңгейінің артуына мүмкіндіктер пайда болады.

Әдебиеттер

- 1 Джаладян Ю.А., Кусков А.С. Основы туризма: учебник. – М.: КноРус, 2015. – С. 7.
- 2 Писаревский Е.Л. Основы туризма: учебник. - Федеральное агентство по туризму, 2014. – С. 24-28.
- 3 Зорин И.В., Каверина Т.П., Квартальнов В.А. Туризм как вид деятельности: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2005. – 288 с. – С. 81-87.
- 4 Emine Cabi. The Impact of the Flipped Classroom Model on Students' Academic Achievement // International review of research in open and distributed learning. – 2018. – Vol. 19. – No. 3. – Pp. 203-221.
- 5 Дехтярь Г.М. Стандартизация, сертификация и классификация в туризме: учебное пособие. – М.: Юрайт, 2022. – С. 14.
- 6 Jose Maria Campillo-Ferrer, Pedro Miralles-Martinez. Effectiveness of the Flipped Classroom model on students' self-reported motivation and learning during the COVID-19 pandemic // Humanities & Social Sciences Communications. – 2021. – Vol. 8. – No. 176. – P. 8.
- 7 Malek Jdaitawi. The Effect of Flipped Classroom Strategy on Students Learning Outcomes // International Journal of Instruction. – 2019. – Vol. 12. – No. 3. – P. 667.
- 8 Даулетбаева Л.К. Технология «Flipped Classroom» в обучении иностранному языку // Вестник Северо-Казахстанского Университета имени М. Козыбаева. – 2020. – №1(46). – С. 152-155.
- 9 Гаврилова И.А. Технология «Flipped Classroom» в обучении иностранному языку в юридической магистратуре // Профессиональное образование в современном мире. – 2020. – Т. 10. – №1. – С. 3566-3574.
- 10 Hikma Wardani. Development of students' worksheet with mind mapping strategy to improve creative thinking skills on stoichiometry // Journal of Chemistry Education Research. – 2019. – Vol. 3. – No. 2. – Pp. 58-64.
- 11 Septi Dariyat Aini. Methods of the influence of brainstorming learning on student learning outcomes // The Ellite of Unira. – 2022. – Vol. 5. – No. 2. – Pp. 10-14.
- 12 Rozhkova A., Olentsova J. Case-study method as an educational technology for teaching management students // Education excellence and innovation management: a 2025 vision to sustain economic development during global challenges. Proceedings of the 35th International Business Information Management Association Conference (IBIMA) / International Business Information Management Association (IBIMA). – Seville, Spain, 2020. – P. 3691.
- 13 Budi Waluyo. Task-Based language teaching and theme-based role-play: developing EFL learners' communicative competence // Electronic Journal of Foreign Language Teaching. – 2019. – Vol. 16. – No. 1. – Pp. 153-168.

References

- 1 Dzhahaladjan Ju.A., Kuskov A.S. Osnovy turizma: uchebnik. – M.: KnoRus, 2015. – S. 7.
- 2 Pisarevskij E.L. Osnovy turizma: uchebnik. – Federal'noe agentstvo po turizmu, 2014. – S. 24-28.
- 3 Zorin I.V., Kaverina T.P., Kvartal'nov V.A. Turizm kak vid dejatel'nosti: Uchebnik. – M.: Finansy i statistika, 2005. – 288 s. – S. 81-87.
- 4 Emine Cabi. The Impact of the Flipped Classroom Model on Students' Academic Achievement // International review of research in open and distributed learning. – 2018. – Vol. 19. – No. 3. – Pp. 203-221.
- 5 Dehtjar' G.M. Standartizacija, sertifikacija i klassifikacija v turizme: uchebnoe posobie. – M.: Jurajt, 2022. – S. 14.
- 6 Jose Maria Campillo-Ferrer, Pedro Miralles-Martinez. Effectiveness of the Flipped Classroom model on students' self-reported motivation and learning during the COVID-19 pandemic // Humanities & Social Sciences Communications. – 2021. – Vol. 8. – No. 176. – P. 8.
- 7 Malek Jdaitawi. The Effect of Flipped Classroom Strategy on Students Learning Outcomes // International Journal of Instruction. – 2019. – Vol. 12. – No. 3. – P. 667.
- 8 Dautletbaeva L.K. Tehnologija «Flipped Classroom» v obuchenii inostrannomu jazyku // Vestnik Severo-Kazahstanskogo Universiteta imeni M. Kozybaeva. – 2020. – №1(46). – S. 152-155.
- 9 Gavrilova I.A. Tehnologija Flipped Classroom v obuchenii inostrannomu jazyku v juridicheskoj magistrature // Professional'noe obrazovanie v sovremennom mire. – 2020. – Т. 10. – №1. – S. 3566-3574.
- 10 Hikma Wardani. Development of students' worksheet with mind mapping strategy to improve creative thinking skills on stoichiometry // Journal of Chemistry Education Research. – 2019. – Vol. 3. – No. 2. – Pp. 58-64.
- 11 Septi Dariyat Aini. Methods of the influence of brainstorming learning on student learning outcomes // The Ellite of Unira. – 2022. – Vol. 5. – No. 2. – Pp. 10-14.

- 12 Rozhkova A., Olentsova J. Case-study method as an educational technology for teaching management students // Education excellence and innovation management: a 2025 vision to sustain economic development during global challenges. Proceedings of the 35th International Business Information Management Association Conference (IBIMA) / International Business Information Management Association (IBIMA). – Seville, Spain, 2020. – P. 3691.
- 13 Budi Waluyo. Task-Based language teaching and theme-based role-play: developing EFL learners' communicative competence // Electronic Journal of Foreign Language Teaching. – 2019. – Vol. 16. – No. 1. – Pp. 153-168.

Хат-хабарларға арналған автор (бірінші автор)	Автор для корреспонденции (первый автор)	The Author for Correspondence (The First Author)
<p>Ризаходжаева Гүльнара Абдумажитовна – PhD докторы, қауымдастырылған профессор, Қожа Ахмет Ясауи атындағы халықаралық қазақ-түрік университеті; Түркістан қ., Қазақстан. e-mail: gulnara_rizahodja@mail.ru ORCID iD: https://orcid.org/0000-0002-6791-243X</p>	<p>Ризаходжаева Гүльнара Абдумажитовна - доктор PhD, ассоциированный профессор; Международный казахско-турецкий университет имени Ходжи Ахмеда Ясави; г. Туркестан, Казахстан. e-mail: gulnara_rizahodja@mail.ru ORCID iD: https://orcid.org/0000-0002-6791-243X</p>	<p>Rizakhojayeva Gulnara Abdumajitkizi – PhD, Assist. Professor; Khoja Akhmet Yassawi International Kazakh-Turkish University; Turkestan, Kazakhstan. e-mail: gulnara_rizahodja@mail.ru ORCID iD: https://orcid.org/0000-0002-6791-243X</p>